
Co má Evropská unie na programu v roce 1996

Gerhard Sabathil

Čeká nás nelehký rok

Rok 1996 bude jedním z nejvýznamnějších a nejpřelomovějších let v dějinách Evropské unie. Unie a její členské státy musejí v tomto roce vyřešit neobvykle velký počet témat prvořadě důležitosti. Každé je samo o sobě závažné a každé je přímo či nepřímo spjato se všemi ostatními. Bez přehánění můžeme říci, že to, jak bude Evropská unie vypadat koncem roku 1996, určí její budoucnost na řadu let dopředu.

Vrcholným bodem programu bude Mezivládní konference členských států, která začne 29. března 1996. Tato konference má posoudit Maastrichtskou smlouvu a připravit Evropskou unii na přistoupení jejích sousedů ze střední Evropy, Malty a Kypru. Mezivládní konference je nezbytným předstupněm zahájení jednání o přistoupení se zeměmi, které o členství v Evropské unii požádaly nebo vyjádřily přání stát se jejími členy.

Oficiálně zastává Evropská unie názor, že by se tyto země měly postupně stát jejími členy „kolem roku 2000“; objevují se však pochybnosti o tom, zda Evropská unie a mnozí z kandidátů budou včas připraveni. Jedním z úkolů Evropské unie v roce 1996 bude vyjasnit časový harmonogram vstupu se svými sousedy ve střední Evropě.

Druhou prioritou Evropské unie budou v letošním roce přípravy na hospodářskou a měnovou unii a vytváření jednotné měny Euro. Třetí a poslední fáze hospodářské a měnové unie musí začít nejpозději v lednu 1999. Proto Evropská komise a Evropský měnový institut (EMI) ve Frankfurtu nad Mohanem musejí v roce 1996 připravit časový harmonogram postupného přechodu k jednotné měně. Podrobnosti tohoto harmonogramu se budou opírat o modelový scénář, připravený hlavami států a vlád členských států Evropské unie na schůzce Evropské rady, která se konala ve dnech 15. a 16. prosince 1995 v Madridu.

Již v roce 1995 vyvolaly předběžné diskuze o harmonogramu a o aplikaci kritérií obsažených v Maastrichtské smlouvě na rozhodování, které členské státy mají být do systému jednotné měny zahrnuty, v patnáctce napětí.

Evropská komise si je vědoma, jak důležité je uspět. Ve svém návrhu programu pro rok 1996 poznamenává, že „je třeba udělat vše, aby se zajistilo, že se (v Maastrichtské smlouvě) odsouhlasené termíny a postupy budou přísně dodržovat. Neúspěch v této oblasti by nepochybně měl pro Unii vážné důsledky.“

Třetí prioritou roku 1996 je zaměstnanost a vytváření pracovních míst. Přestože ekonomika Evropské unie se i nadále ozdravuje, vážným problémem zůstává nezaměstnanost. Unie a její instituce se zavázaly podnikat kroky k vytváření pracovních míst, ke zvyšování konkurenceschopnosti evropských firem ve všech oblastech a k dosahování lepšího rozmístování lidských zdrojů.

Důležitým nástrojem boje s nezaměstnaností je jednotný evropský trh, který začal fungovat počátkem roku 1993. Evropská komise se rozhodla dokončit v příštích měsících vytváření jednotného trhu v těch oblastech, v nichž je stále ještě třeba mnoho vykonat, a zajistit, že členské státy budou dodržovat své závazky v těch oblastech, kde již bylo dosaženo dohody.

Mezivládní konference

Úkolem Mezivládní konference je definovat budoucí strukturu a odpovědnost Evropské unie a připravit ji na to, že se rozšíří na více než 25 zemí. Program této konference připravila během druhé poloviny roku 1995 tzv. Reflexní skupina za předsednictví španělského ministra pro Evropu Carlose Westendorpa. Závěrečná zpráva, kterou připravil Westendorp spolu se svými kolegy – s náměstkou ministrů a s vysokými státními úředníky členských států a s poslanci Evropského parlamentu – byla předložena madridské schůzce na nejvyšší úrovni.

Konec Mezivládní konference v červnu 1997 se bezprostředně dotýká toho, kdy bude Evropská unie připravena zahájit se Středoevropany jednání o přistoupení. Unie již rozhodla o tom, že tato jednání mohou začít teprve po skončení Mezivládní konference. Znamená to, že by jakékoli zdržení při dokončování konference mohlo pozdržet zahájení jednání, a tudíž – nepřímo – ovlivnit i datum vstupu nových členů.

Na madridském summitu bylo dohodnuto, že by tato jednání měla začít šest měsíců po skončení Mezivládní konference, což již bylo přislíbeno Kypru a Maltě, jež o přijetí požádaly už v roce 1989. Evropská komise proto předloží své hodnocení jednotlivých kandidátů krátce po skončení Mezivládní konference.

Co říci k vlastnímu obsahu Mezivládní konference? Původní body programu byly vytyčeny koncem roku 1991, kdy byla přijímána Maastrichtská smlouva. Přední představitelé Unie se tehdy shodli na tom, že se za pět let sejde kontrolní konference, která se zaměří na otázky, v nichž bude třeba dále prohloubit integraci Evropské unie. Jde o:

- zahraniční a bezpečnostní politiku (zejména v důsledku toho, že skončí platnost Smlouvy o Západoevropské unii);
- politiku v oblasti justice a vnitřních záležitostí, o dosud nerozvinutý třetí pilíř Evropské unie;
- pravidla týkající se hlasování a dělby moci mezi institucemi Evropské unie (zejména mezi vládami členských států a Evropským parlamentem);
- budoucí status takových oblastí tvorby a realizace politiky, jakými jsou energetika, turistika a civilní obrana, v nichž se odpovědnost dělí mezi jednotlivé vlády a Unii.

Tehdy se málo uvažovalo o nutnosti přizpůsobovat strukturu Evropské unie potřebám Unie o více než 15 členech, avšak právě tato eventualita posunula otázku institucionální reformy v seznamu priorit Mezivládní konference o mnoho míst výše. Problémem je nově definovat, jak mají být jednotlivé členské státy zastoupeny v institucích Evropské unie a jak by se měly v Evropské radě, v hlavním rozhodovacím orgánu Evropské unie, rozdělit hlasy mezi národní vlády. Vstup tří malých zemí v roce 1995 i jakékoli rozšiřování na východ, kde jen Polsko lze z hlediska počtu obyvatel jednotlivých členských států Evropské unie považovat za „velké“, vychýlí mocenskou rovnováhu ve prospěch malých zemí a v neprospěch velkých, pokud se současný způsob hlasování nezmění.

Aby přijímání rozhodnutí bylo i nadále efektivní a nebylo paralyzováno narůstající obtížností, jak v Unii s 20 či více členy získat nezbytnou kvalifikovanou většinu hlasů, je třeba provést změny. Kromě toho je nezbytné, aby si jakýkoli příští hlasovací mechanismus zachoval plnou podporu pěti velkých členských států (Německo, Velké Británie, Francie, Itálie a Španělska), které se sice v Evropské unii ocitají ve stále výraznější menšině, ale které reprezentují převážnou většinu jejího obyvatelstva a hospodářského bohatství.

Kromě institucionální reformy sestavil Westendorp se svou skupinou relativně stručný seznam problémů, které by mohly být zařazeny na pořad jednání Mezivládní konference. Jde o budoucí rámec zahraniční a bezpečnostní politiky, o vztahy mezi veřejností a Evropskou unií a o spolupráci mezi jejími členskými zeměmi, včetně spolupráce mezi soudy a policií.

Zatímco většina zemí se usilovně snaží zavést více prvků politické unie v podobě rozšíření většinového hlasování v Evropské radě a rozšířených pravomocí Evropského parla-

mentu, některé nejsou těmito představami příliš nadšeny. Všech 15 členů Evropské unie uznává, že současné uspořádání, pokud jde o společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a o záležitosti v oblasti justice a vnitřních záležitostí, fungovalo špatně. Neshodují se však na tom, jak co nejlépe věci zdokonalit.

Přestože Evropskou unii čeká v roce 1996 řada dalších velkých problémů a výzev, z nichž některé jsou přímo spjaty s Mezivládní konferencí, souhlasili její přední představitelé během své neformální schůzky v září 1995 na Mallorce, že se na pořad jednání Mezivládní konference nedostanou. Jde o přípravu na hospodářskou a měnovou unii, o reformu společné zemědělské politiky, o financování rozpočtu Evropské unie poté, co současné uspořádání v roce 1999 skončí, a o přípravu na jednání o rozšiřování. Zařadit je na pořad jednání Mezivládní konference by znamenalo zvýšit riziko dlouhodobého paralyzování činnosti Unie.

Členské státy a Evropská komise jsou rozhodnuty zajistit rozsáhlou veřejnou diskuzi a projednání problémů na Mezivládní konferenci. To, že při sjednávání Maastrichtské smlouvy diskuze a otevřenost scházely, vyvolalo ve veřejnosti pocit, že chybí informace, které vyšly najevo během procesu její ratifikace. Proto je na pořadu jednání Mezivládní konference rovněž zjednodušení rozhodovacího procesu Evropské unie a větší míra demokratické odpovědnosti.

Euro – jednotná evropská měna

Přestože Mezivládní konference bude v letech 1996/1997 dominovat v činnosti Evropské unie, nepůjde o akci jedinou. Prioritní je také hospodářská a měnová unie a vytváření jednotné měny, které si během letošního roku vyžádají rovněž mnoho úsilí. Přiměřeně dlouhé přechodné období v souvislosti se zaváděním jednotné měny Euro nebudou potřebovat jen vlády, banky a podnikatelé, kteří se na ni musejí připravit, ale na změnu musí být připravena i veřejnost. Řadová občané musejí mít čas, aby se nejprve vyrovnali s myšlenkou vzdát se své národní měny a aby se přizpůsobili nové měně a její hodnotě. Se zavedením jednotné měny se nominální hodnota veškerého zboží a služeb změní. Veřejnost se bude muset rovněž seznámit s tím, jak budou vypadat bankovky a mince nové měny.

Evropská komise chce k této problematice zahájit širokou osvětovou kampaň v roce 1996. Zahájí ji konferenci u kulatého stolu v lednu 1996, již se mají zúčastnit všechny zainteresované strany.

Formální rozhodnutí, které stanoví rok 1999 jako termín, kdy plná hospodářská a měnová unie vstoupí v platnost, bude přijato na počátku roku 1998. Toto rozhodnutí se bude opírat o zprávy, připravené Evropskou komisí a Evropským měnovým institutem, předchůdcem Evropské ústřední banky. Zmíněné zprávy ukáží, kolik zemí je připraveno na přijetí hospodářské a měnové unie.

Podle Maastrichtské smlouvy by hospodářská a měnová unie mohla vstoupit v platnost v roce 1997, pokud by většina států Evropské unie vyhověla kritériím hospodářské konvergence (zdravé státní finance, nízká míra inflace, nízká úroková míra a pevná měna). Koncem roku 1995 vyhovovaly podmínkám pro zavedení jednotné měny pouze Německo a Lucembursko; očekává se, že se k nim během roku 1996 připojí jen několik málo dalších členských států. Z uvedených i dalších důvodů Evropská unie vzdala rok 1997 jako možný rok počátku.

Maastrichtská smlouva rovněž požaduje, aby Evropský měnový institut (EMI) připravil koncem roku 1996 pro Evropský systém ústředních bank (ESCB) svůj vzor, inspirovaný americkým Federálním rezervním systémem, jak novou měnu vydávat a spravovat.

Sama Evropská komise připravuje v roce 1996 několik konkrétních návrhů, jak přejít na hospodářskou a měnovou unii. Jeden z nich se bude týkat regulativního rámce, jenž by usnadnil postupný přechod na jednotnou měnu (včetně takových problémů, jako jsou trvání smluv, odkazy na národní měny v právních aktech a právo na odvolání). Další se budou

zabývat vytvářením Evropského systému ústředních bank a zahrnou i ustanovení o měnových rezervách, konzultacích, privilegiích a imunitách.

Kromě toho se Evropská komise zavázala, že bude v roce 1996 i nadále plnit své poslání podle Maastrichtské smlouvy a zajišťovat, že členské státy budou přísně dodržovat své konvergenční programy a plnit svůj závazek vyhýbat se nadměrným deficitům.

Zaměstnanost a vytváření pracovních míst

Přestože za vytváření pracovních míst odpovídají především jednotlivé členské státy, cílem Evropské unie v roce 1996 bude stimulovat neinflační růst, konkurenceschopnost a odstraňování správních a dalších překážek volného trhu práce. Jak bylo již dříve rozhodnuto, budou členské státy i nadále investovat do přípravy na povolání, snižovat nemzdové náklady u nejhůře placených pracovníků, podporovat projekty k zvyšování přitažlivosti práce a provádět zvláštní opatření ve prospěch mladých nezaměstnaných nebo lidí, kteří dlouhou dobu nemají práci.

Evropská komise bude v roce 1996 iniciovat způsoby, jak zlepšit fungování trhů práce. S vládami a s oběma stranami v podnicích bude jednat o možnostech, jak zvýšit mobilitu dělníků a státních zaměstnanců a jak modifikovat pracovní dobu. V rámci své růstové strategie připravuje opatření, jak zmírnit regulační prostředí malých a středních podniků, které jsou z hlediska vytváření pracovních míst v Evropské unii nejdynamičtějším sektorem. Chce předložit návrhy na zjednodušení legislativy Evropské unie, které by hájily zvláště zájmy malých a středních podniků.

Konkurenceschopnost evropských firem na exportních trzích je rovněž potenciálním zdrojem vytváření pracovních míst, protože – jak se ukázalo – exportní sektor má pozitivní vliv na další sektory, které nejsou přímo spjaty se zahraničními trhy. Exportní sektory zaměstnávají nejvyšší podíl nekvalifikovaných a polokvalifikovaných dělníků, což jsou kategorie nejvíce ohrožené nezaměstnaností. Evropská komise už zveřejnila akční plán o mezinárodní konkurenci, zaměřený na výrobní podniky, které se na světovém obchodu podílejí nejvíce.

Růst, konkurenceschopnost a pracovní místa lze rovněž vytvářet konsolidací a zdokonalováním jednotného evropského trhu. Ve vytvoření jednotného trhu se původně spatřoval způsob, jak zajistit evropským firmám silnou domácí základnu, na níž lze rozvíjet a rozšiřovat jejich prodeje 380 milionům zákazníků a zvyšovat jejich konkurenceschopnost na světových trzích, jak to dělají jejich rivalové ve Spojených státech, v Japonsku a stále více i v jihovýchodní Asii.

Evropská unie nevyužije veškerý svůj potenciál růstu, konkurenceschopnosti a vytváření pracovních míst, nevyužije-li zcela výhod jednotného trhu. Mnoho je však ještě třeba udělat. Evropská komise plánuje zveřejnit v polovině roku 1996 sérii studií o efektivnosti legislativy jednotného trhu.

Od svého formálního vytvoření koncem roku 1992 má jednotný trh stále ještě mezery. Je třeba ho dovést v klíčových sektorech, jako jsou automobily, farmaceutické výrobky a potraviny. Bariéry obchodu neznajícího hranice stále existují v oblasti daně z přidané hodnoty, kde stále platí přechodný režim. Některé vlády rovněž deformují volnou soutěž v rámci jednotného trhu tím, že poskytují subvence podnikům svých států. Členské státy ještě plně nerespektují své povinnosti v oblastech, kde už byla legislativa jednotného trhu přijata, čímž de facto udržují národní bariéry vůči dovozům.

Evropská komise si je těchto nedostatků dobře vědoma, a proto v následujících měsících předloží návrhy, jak zkonsolidovat a završit jednotný trh a zajistit, aby vlády jednotlivých států realizovaly legislativu Evropské unie. V roce 1996 se rovněž vynasnaží zabezpečit plné využití potenciálu Evropské unie v těch sektorech ekonomiky, které mají nejlepší šance růstu v budoucnosti. Evropa má stále ještě převahu nad svými konkurenty v sektorech tak různých, jako jsou informační a komunikační technologie a agropotravinářství. Jak sama Evropská komise uvádí v návrhu svého plánu práce na rok 1996:

„Komise zamýšlí věnovat velkou část svého úsilí v roce 1996 na rozvíjení šancí Evropy pro zítřek, bez nichž současná Evropa riskuje, že začne upadat.“

Jedním z prioritních sektorů je informační společnost. Rychlý vstup do informační společnosti zajistí Evropě novou dynamiku, tvořivost a hospodářskou expanzi. Během nadcházejících měsíců se Evropská komise zaměří na čtyři hlavní směry činnosti:

- na vytváření právního rámce,
- na rozvíjení sítí a aplikací,
- na rozšiřování sociálních a kulturních aspektů,
- na seznámení občanů i ekonomických subjektů s důsledky informační společnosti.

Hlavní body, na něž bude v roce 1996 zaměřena pozornost Evropské komise: další liberalizace spojů; udržení a zajištění poskytování univerzálních služeb za přístupné ceny všem zákazníkům v celé Evropské unii. Evropská komise rovněž navrhne nová pravidla zajišťování práva duševního vlastnictví a ochrany údajů.

V průběhu roku 1996 Evropská komise vydá řadu Zelených knih (diskuzních dokumentů), jejichž cílem je připravit konkrétní návrhy v řadě oblastí spojených s informační společností. První z nich se bude zabývat důsledky informační společnosti na evropský výzkum a vývoj, na průmysl a na proces standardizace.

Další určí faktory, jež mají vztah k novým službám v audiovizí, a třetí bude věnována sociálním a společenským vlivům informační společnosti na jednotlivé občany, na práci, kterou vykonávají, a na to, jak ji vykonávají.

Evropská komise je přesvědčena o tom, že informace státních orgánů mají velký potenciál jak komerční, tak i pokud jde o zpřístupňování občanům těch údajů, na něž mají právo. Další Zelená kniha, která vyjde v roce 1996, zahájí diskuzi o přístupu ke značnému množství informací a údajů, které dnes mají státní orgány ve všech členských státech Evropské unie, a o jejich komerčním využití.

Dalším nástrojem zvyšování konkurenceschopnosti Evropy je výzkum a vývoj. Proto se Evropská komise během roku 1996 pokusí aplikovat výsledky jednotlivých pracovních týmů pro výzkum a vývoj, které působily v osmi prioritních oblastech. Jde o auto budoucnosti, multimediální vzdělávací software, letadlo příští generace, vlak budoucnosti, intermodální přepravu, environmentální technologie pro vodu, vakcíny proti virům a námořní dopravu. Rovněž předloží konkrétní návrhy, jak zvýšit konkurenceschopnost v takových sektorech, jako je textilní průmysl, chemikálie, ocel, recyklování, námořní doprava a zbrojní průmysl.

S přihlédnutím k dřívějším iniciativám bude Evropská komise prosazovat realizaci svých návrhů na rozvoj transevropských sítí (TENs), které jsou životně důležitými mezinárodními spojovacími články pro dopravní, komunikační a energetické infrastruktury v celé Evropě. Tyto sítě jsou považovány za cévy, jimiž proudí životodárná krev jednotného trhu. Po vydání směrnic pro úlohu TENs v energetických a plynových sítích Evropské komise vytyčí obdobné priority na rok 1996 pro dopravu a telekomunikace. Rovněž předloží návrh na finanční regulace pro prioritní investiční záměry související s TENs.

V oblasti energetiky bude Evropská komise pokračovat ve svém úsilí o liberalizaci evropského trhu elektrické energie a přírodního plynu. Rovněž bude usilovat o zvýšení energetické soběstačnosti Evropy. Konkrétní návrhy budou směřovat k energetické efektivitě, což je program na podporu obnovitelných zdrojů energie, a k rozvoji nových technologií v energetice.

Pokud jde o dopravu, připravuje Evropská komise řadu návrhů v oblasti letecké, námořní a silniční dopravy. V oblasti letecké dopravy bude hlavní pozornost zaměřena na letištní daně, na práva cestujících a na podíl jednotlivých dopravců na odbavovacích místech. V námořní dopravě bude prioritní pozornost věnována autorizačním požadavkům na trajekty typu roll-on roll-off. Rovněž budou posouzeny různé systémy silničních poplatků pro obchodní vozidla. V návrzích na rozvoj intermodální dopravy, při níž může být zboží během jedné cesty dopraveno na místo určené různými dopravními prostředky (po moři, po silnicích a po železnicích), se musí přihlížet k životnímu prostředí. V průběhu roku 1996

se Evropská unie bude snažit uzavřít dohody o dopravě s potenciálními kandidáty na členství ve střední a východní Evropě.

Rozšiřování Evropské unie a vnější vztahy

Přestože rok 1996 nepředstavuje poslední a konečný termín pro proces rozšiřování, Evropská unie bude muset zintenzivnit jeho přípravu. Další fázi přípravy zahájila zpráva Evropské komise o důsledcích rozšíření, předložená zasedání Evropské rady, které se konalo v prosinci 1995 v Madridu. Tato zpráva obsahuje orientační odhady nákladů a vysvětluje důsledky vstupu nových členů ze střední Evropy na různé oblasti politiky Evropské unie. Po prostudování této zprávy rozhodnou členské státy Evropské unie, kterou politickou a ekonomickou variantou by se měl napříští proces rozšiřování řídit.

Tato fáze skončí v létě 1997, kdy Evropská komise vydá své „stanovisko“, pokud jde o možnost zahájení jednání o přistoupení s každou ze zemí střední Evropy, která o členství formálně požádala. Žádost zatím podalo Polsko, Maďarsko, Slovensko, Rumunsko, Lotyšsko, Estonsko, Litva a Bulharsko. Česká republika je následovala 23. ledna 1996.

Podle norem obsažených v Maastrichtské smlouvě je zveřejnění dobrozdání Evropské komise k žádosti každého kandidáta nezbytným krokem, před nímž nemohou začít oficiální jednání o přistoupení. Příprava dobrozdání Evropské komise, vycházejícího z podrobného rozboru schopnosti uchazečské země úspěšně se přizpůsobit ekonomickým a politickým požadavkům na členství v Evropské unii, se vůbec nedotkne probíhající předvstupní strategie pro střední Evropu, přijaté v Essenu v prosinci 1994.

Evropská komise bude pokračovat v přesunech finančních a lidských zdrojů Evropské unie do střední Evropy prostřednictvím programu PHARE a pomáhat tamním vládám uvádět jejich vnitrostátní legislativu do souladu s legislativou jednotného evropského trhu.

Přestože příprava na rozšiřování bude v rámci vnějších vztahů Evropské unie na prvním místě, specifickým způsobem se budou rozvíjet vztahy s každou hlavní skupinou partnerů. Zvláštní pozornost bude věnována hospodářské obnově Bosny, jakmile zde bude dosaženo trvalého míru. Protože problém uznání bývalé jugoslávské republiky Makedonie Řeckem byl vyřešen, chce s ní Evropská unie sjednat dohodu o obchodní a hospodářské spolupráci. Rovněž rozšíří existující obchodní dohodu s Albánií.

Dohody o partnerství, které byly už sjednány s Ruskem, s Ukrajinou a s dalšími novými nezávislými státy na území bývalého Sovětského svazu, se v příštím roce rozšíří na Arménii, na Ázejbájdžán a možná i na Uzbekistán a na Turkmenistán.

Ani své sousedy na jihu nebude Evropská unie zanedbávat. Bude pokračovat v impulu ke spolupráci a k partnerství, který vzešel z konference Evropa – Středozeří, konané v listopadu 1995 v Barceloně. V roce 1995 byly uzavřeny dohody o přidružení s Tuniskem, s Izraelem a s Marokem. Evropská unie chce v roce 1996 uzavřít dohody s takovými zeměmi, jako je Egypt, Jordánsko, Libanon, a pokud nastanou příznivé okolnosti, i se Sýrií a s Alžírskem. Tato soustava dohod je součástí její strategie – vytvořit do roku 2010 Eurostředozeří zónu jako pásmo prosperity, stability a volného obchodu.

Evropská unie prohloubí a zintenzivní své vztahy se zeměmi Asie a Latinské Ameriky. Jde zejména o vytváření silnějších pout s dynamickými ekonomikami jihovýchodní Asie a Dálného východu, kde je mnoho příležitostí k obchodu a k investicím. Během roku 1996 Evropská komise vypracuje dva materiály vytyčující novou strategii Evropské unie pro vztahy s Indií a s členskými státy ASEAN (Sdružení zemí jihovýchodní Asie). Rovněž připravuje euroasijskou konferenci hlav států a vlád, která se má konat v březnu v Thajsku a na níž se čelní představitelé Evropské unie setkají se svými kolegy ze států ASEAN, z Číny, z Japonska a z Korejské republiky. V rámci politiky posilování své přítomnosti v Asii a v Tichomoří Evropská unie doufá, že se jí podaří sjednat rámcové dohody o spolupráci s Korejskou republikou, s Austrálií a s Novým Zélandem. Dohody o spolupráci s Pákistánem a s Bangladéšem budou během roku 1996 obnoveny a poprvé budou sjednány dohody s Kambodžou a s Laosem.

V Latinské Americe se Mexiko a Chile připravují, že s Evropskou unií sjednají dohody o spolupráci. Jde o součást politiky Evropské unie, zaměřené na přípravu nového globálního partnerství se zeměmi tohoto regionu.

Rok 1996 bude svědkem pokračování nových pokusů Evropské unie a Spojených států prohloubit své vztahy v mnoha oblastech na základě Akčního plánu, který Evropská komise navrhla v roce 1995. Cílem této iniciativy je vytvářet „*stavební kameny k postupnému odstraňování překážek volnému pohybu zboží, služeb a kapitálu mezi námi*“.

Cílem Akčního plánu, nyní známého jako Transatlantická agenda, je zaměřit se na konkrétní opatření k posílení transatlantických právních, technických, obchodních, diplomatických a bezpečnostních vazeb. Spolupráce zahrne oblasti tak rozmanité, jako je nešifření jaderných zbraní, humanitární pomoc, střední Evropa a SNS, bývalá Jugoslávie, Afrika, boj s mezinárodním zločinem a pašováním drog, praní špinavých peněz, terorismus a ilegální obchod s jadernými materiály. Vyslovuje výraznou podporu Světové obchodní organizaci (WTO), úsilí o vyřešení finančních problémů OSN a prohlubování transatlantické spolupráce ve vědě a v technologii.

Srozumitelnost a občan

Dalším velkým problémem, jenž bude Evropskou unií v roce 1996 zaměstnávat, je zvýšení její vlastní srozumitelnosti a vnitřní efektivity. Jde zejména o hospodaření s financemi a o potřebu přivést Unii blíže k občanovi.

Pokud jde o srozumitelnost, Evropská komise více zapojí vnější zájmy do přípravy chystané legislativy, než předloží své formální návrhy Evropskému parlamentu a Evropské radě ke schválení. K usnadnění tohoto procesu bude Evropská komise využívat Zelených knih, k nimž mohou zainteresované strany předložit komentáře a stanoviska. Jak už jsem se zmínil, pro rok 1996 je plánováno vydání několika Zelených knih.

Evropská komise bude rovněž pokračovat ve svém úsilí o zjednodušení legislativy Evropské unie a o respektování zásady subsidiarity. V souladu s tím omezí své návrhy pouze na ty sektory, v nichž může Evropská unie snáze tvořit právo než individuálně postupující členské státy. Od doby, kdy se tato zásada, obsažená v Maastrichtské smlouvě, aplikuje, počet nových legislativních návrhů přicházejících od Evropské komise každým rokem klesá. Během roku 1996 bude Evropská komise také pokračovat ve svém již započatém díle depurace právního řádu Evropské unie od aktů, které byly přijaty v minulosti a už nejsou potřebné. Např. více než 80 právních aktů bude pravděpodobně zrušeno a rekonstruováno do několika jednodušších a přístupnějších textů.

Evropská komise se rovněž zavázala, že během roku 1996 bude lépe hospodařit se svými finančními a lidskými zdroji. Vynasadí se též zamezit podvodnému využívání fondů Evropské unie příjemci v jednotlivých členských státech. Bude se snažit i o určení nejčastějších typů podvodů spáchaných v různých kapitolách rozpočtu Evropské unie. Sám rozpočet na rok 1996 dosáhne zhruba 85 miliard ECU, tj. o 8 % více než v roce 1995. To se rovná 1,19 % celkového hrubého domácího produktu Evropské unie.

Občané Evropské unie se dnes hodně zajímají o to, jak se hospodaří s prostředky z rozpočtu Evropské unie a jak je spravován. Unie si proto vytyčila úkol nejen pro své občany dělat víc, ale také jim vysvětlovat hmatatelné přednosti a výhody Evropské unie.

V oblasti zdravotnictví Evropská komise předloží Evropské radě návrh akčního programu boje proti chorobám, které mají vztah ke znečištění životního prostředí. Rovněž zintenzivní boj proti obchodu s drogami a proti násilí ve městech.

Prioritou Evropské komise v oblasti životního prostředí bude monitorovat, jak jednotlivé členské státy Evropské unie aplikují existující legislativu, a používat sankce proti těm z nich, které nesplnily své povinnosti. Zároveň navrhne nový systém občanskoprávní odpovědnosti v případech, kdy došlo k poškození životního prostředí. I nadále se také bude snažit přimět členské státy, aby ke zlepšení životního prostředí přijaly ekonomické nástroje, včetně ekodaní.

V rámci předvstupní strategie pro země střední a východní Evropy Komise zahájí v roce 1996 podrobné studium jejich existující vnitrostátní legislativy v oblasti životního prostředí.

Evropská komise chce rovněž předložit několik návrhů ve prospěch občanů Evropské unie v oblasti sociálního a pracovního zákonodárství. Zvláště se zaměří na status zákonů pojednávajících o individuálních výhodách, o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a na kroky ve prospěch zaměstnávání invalidů. Rovněž bude usilovat o zlepšení informování pracujících ve vnitrostátních podnicích v členských státech a konzultací s nimi. Již byla přijata směrnice zakládající práva pracujících, aby byli informováni o významných rozhodnutích dotýkajících se jejich budoucnosti v rámci nadnárodních společností a aby s nimi byla tato rozhodnutí konzultována.

V roce 1996 se Evropská komise zaměří na zlepšení postavení pracujících žen, a to v rámci současného akčního programu o rovnosti příležitostí pro muže a ženy, přijatého v červenci 1995. Rovněž výrazně urychlí přípravu nové směrnice, která zakládá rovnost mužů a žen v oblasti sociálního zabezpečení. Uskuteční také široké konzultace s představiteli zaměstnavatelů a zaměstnankyň o problému sexuálního obtěžování na pracovišti. Další novou oblastí její činnosti je zlepšování vyrovnanosti zástupců obou pohlaví v rozhodovací sféře.

V roce 1996 bude rovněž věnována větší pozornost spotřebitelům a jejich právům. V tomto roce začne nový tříletý plán ochrany zájmů spotřebitelů. Evropská komise předloží návrhy na novelizaci existující směrnice o klasifikaci, balení a označování nebezpečných látek. Chce také zveřejnit návrh směrnice, která by sjednotila národní systémy poskytování půjček (hypoték) na výstavbu domů či bytů jednotlivým občanům.

Pokud jde o právo a pořádek, což je další problém, jenž občanům Evropské unie leží na srdci, během roku 1996 Unie dále rozvine svou imigrační a azylovou politiku. Od Evropské komise se očekává, že předloží Evropskému parlamentu a Evropské radě návrh úmluvy, která by sblížila vnitrostátní úpravy udělování azylu. Připravuje rovněž návrh společného postupu při poskytování dočasné ochrany uprchlíkům, např. těm, které události v bývalé Jugoslávii přinutily opustit jejich domovy.

Evropská komise se rovněž zaměří na dvě nové oblasti. Plánuje v roce 1996 uspořádat konferenci o problému obchodu s lidmi, zvláště se ženami. Bude to další krok po přípravě práce, vykonané v předchozím roce. Kromě toho Evropská komise – v souladu s přáním Evropského parlamentu – chce vytvořit pracoviště pro sledování migrace. Rovněž na přání Evropského parlamentu připravuje zveřejnění výsledků výzkumu v oblasti nových forem hospodářské kriminality, zejména ve spojení s mezinárodním organizovaným zločinem. Na mezinárodní úrovni se Evropská unie snaží o rozšíření spolupráce v oblasti policie a soudnictví se svými východními sousedy, se středomořskými zeměmi a s USA.

V rámci své politiky spojení s občany Evropská komise v letošním roce zahájí iniciativu Na prvním místě jsou občané (Citizens First), jejíž úkol je dvojitý. Za prvé dosáhnout toho, aby evropští občané věděli, jaká práva v rámci vnitřního trhu mají jako spotřebitelé, pracující, voliči a daňoví poplatníci. Za druhé objasnit občanům význam současných velkých témat, jimiž jsou např. příprava jednotné měny a institucionální reforma, kterou má provést Mezivládní konference.

Na tomto pozadí musí tedy Evropská unie v roce 1996 vytvářet rámec nadcházejících jednání o přistoupení svých středoevropských partnerů. Vládám států, které na členství kandidují, lze poradit, aby vyvíjely tlak na Evropskou unii a její členské státy, aby nezbytná rozhodnutí přijaly včas. Bez jejich aktivního lobbingu, zejména v rámci strukturovaného vztahu zasedání Rady s ministry ze střední Evropy, by se Evropská unie mohla až příliš snadno zaměřit na jiné priority, což by jí umožnilo protahovat přípravu na rozšíření. Příprava na rozšíření však není jednosměrnou ulicí. Kandidáti mají celou řadu předvstupních úkolů, které musejí v nadcházejících měsících začít řešit. Čím více toho vykonají ještě před vstupem, tím snáze se budou přizpůsobovat, až čas ke vstupu nastane.